

לפרשת ואתחנן – תשע"ב

לא להזדקן!

הרב איתי טוכפלד

ר' נחמן מברסלב הזהיר שאסור להיות זקנים. אין כוונתו לאריכות ימים במובן הפשוט, אלא לתחושה הנפשית. על האדם להיות כל הזמן בהתחדשות מתמדת, לא להשחק ולא להגיש לאות, בין אם מדובר בבן שמונים או בבן עשרים. גם זה האחרון יכול להיות זקן מאוד בהרגשותיו ותחושותיו. דבר זה נכון בכל תחום ובמיוחד בעבודת ה'. "כל יום יהיו בעיניך כחדשים", כמו ילד קטן שרואה דבר שלא נפגש איתו עד אותו יום, כולו מלא התרגשות וסקרנות. ההרגל, השגרה והזקנה הנפשית מכבים את האש הפנימית ומורידים את ההתלהבות מכל דבר.

להתחדשות ישנה מעלה נוספת על פני הזקנה והשגרה, והיא היכולת לקום מנפילה. אדם שכל הזמן מתמקד במה שהיה ובמה שעבר עליו, יקשה עליו מאוד להתאזר בגבורה, לקום מהיאוש ולהמשיך קדימה. לעומתו, מי שלא מזדן וכל יום בעיניו הוא יום חדש, התחלה חדשה, יכול להתעודד ולשים את העבר האפל מאחוריו, להביט קדימה ולא להתיאש ממה שכבר עבר עליו.

למעשה, ר' נחמן לא היה הראשון להתרות על צרה זו, וכבר קדם לו משה רבינו בפרשתנו: כִּי תוֹלֵד בְּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשְׁתֶם בְּאֶרֶץ וְהִשְׁחַתֶם וְעַשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוֹנֹת כָּל וְעַשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ לְהַכְעִיסוֹ:

הגורם המרכזי לשחיתות ולעשיית הרע בעיני ה' ע"פ פסוק זה הוא ההתיישנות. מהי אותה התיישנות?

מבאר הרש"ר הירש:

"ישן" – בניגוד ל"זקן" – איננו היפוכו של "צעיר" אלא הוא היפוכו של "חדש" ו"רענן" ... אחרי שכבר יעברו על האומה שניים, שלושה דורות בארץ, אזרחיה יראו את עצמם כבני עם שנולד בארץ, צמח בארץ, וישתכח מלבם הזמן כאשר עדיין היו מחוסרי מולדת ונטולי קרקע. כך ישכחו את מוצאם ויסיחו דעתם ממי שנתן להם את הארץ ומקיים אותם בארץ. משום כך ניתנו לנו מצוות רבות הבאות לקדם את סכנת "ההתיישנות" ... יחסו הפרטי והעם אל ה' אין להם אויב גדול יותר מן "ההתיישנות בארץ ההבטחה".

אדם יכול להיות מבוגר מאוד בגילו, אך "ילד" ברענותו. ילד יכול להיות צעיר מאוד כרונולוגית, אך זקן מאוד ו"ישן" בהתנהלותו. התורה מזהירה אותנו "כל יום יהיו בעיניך כחדשים", לא לשקוע בשחיקה של הרגל מר אלא לחיות את היום כאילו הוא היום הראשון שבו נולדנו, בו התחדשנו.